

Asia: VN/14277/2025

Lausuntopyyntö hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne ehdotetuista hyte-kertoimen indikaattorien tavoitearvoista (3 §) ja laskentatavasta (3 a §)?

Esityksen tavoite lisätä hyvinvointialueiden rahoituksen läpinäkyvyyttä ja kannustavuutta on kannatettava. Esityksen tavoitetta edistää se, että tavoitearvot perustuvat tutkittuun tietoon. Perustan pitää rakentua hyvinvointialueiden yhdenmukaisesti tuottamalla tietopohjalle ja tähän tulee kiinnittää huomiota myös kansallisessa hyvinvointialueiden ohjauksessa ja yhteistyön tekemisessä hyvinvointialueiden kanssa.

Hyte-kertoimen indikaattorien tavoitearvot 3 §:

Tavoitearvon asettaminen MPR-rokotuskattavuudelle on kannatettava asia, jotta edistetään laumasuojan muodostumista/ylläpitämistä. Muiden prosessi-indikaattorien osalta ei ole tarpeen asettaa tavoitearvoa. Myös toimeentulotukea koskevan indikaattorin muutos on kannatettava.

Laskentatavasta (3 a §):

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pitää hyvänä sitä, että tavoitearvot asetetaan tulosindikaattoreille ja tulosindikaattorin laskenta muutetaan perustumaan aluekohtaiseen suhteellisen muutokseen kahden vuoden ajalta. Tämä kannustaa parantamaan jo olemassa olevaa hyvääkin tasoa. Kertoimen laskeminen keskiarvona ja vertailuna se koko maan keskiarvolle on hyvä asia. Erinomainen asia on myös se, että tulosindikaattorin ollessa tavoitetasossa, siitä saa täydet pisteet.

2. Huomionne ehdotetuista pelastustoimen riskikertoimen tekijöistä ja niiden painokertoimista (4 §)?

Hyvinvointialueen kommentti: Tässä on syytä huomioida ero pelastustoimen riskiruutuihin, pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan riskiruutujen riskiluokituksen muodostuminen on muodostettu selittämään riskiruudussa tapahtuneiden kohonneiden pelastuspotentiaalien onnettomuuksien (koPPO) määrää viiden vuoden ajalta. Selittävinä muuttujina

malli käyttää edellisen viiden vuoden onnettomuusmäärää sekä kerrosalaa. (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje s.26 ja 56).

Asia on huomioitu muistiossa:

Pykälässä käytetty riskiruudun käsite muutettaisiin ruuduksi vastaavasti kuin hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 23 §:n osalta on esitetty. (Muistio s. 13).

Suurimmat painokertoimet kohdistettaisiin sellaisiin riskikohteisiin tai harjoitettuun toimintaan, joissa aiheutuissa riskeissä korostuu ihmisten kiireelliseen pelastamiseen tarvittava pelastustoimen palvelujentarve. (Muistio s. 13).

Pienempiä painokertoimia saisivat sellaiset riskikohteet tai harjoitettu toiminta, joiden pelastustoimen palvelujen kustannuksia nostavat erityisesti onnettomuusuhkiin varautumiseksi tehtävä harjoittelu, suunnittelutyö ja materiaallinen varautuminen. (Muistio s. 13).

Hyvinvointialueen kommentti: Pelastustoimen toimialan näkemyksen mukaan yllä esitettyjen painokertoimien perusteet ovat keskenään ristiriitaiset ja teennäiset, eivätkä kuvaa ja vastaa todellisten kustannuslisäysten vaikutuksia.

Huomiot asiakohdittain:

1) Painokerroin 2, jos ruudulla sijaitsevalle kohteelle on pelastuslain (379/2011) 48 §:n nojalla laadittava erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma; Pienempiä painokertoimia saisivat sellaiset riskikohteet tai harjoitettu toiminta, joiden pelastustoimen palvelujen kustannuksia nostavat erityisesti onnettomuusuhkiin varautumiseksi tehtävä harjoittelu, suunnittelutyö ja materiaallinen varautuminen. (Muistio s. 13).

Hyvinvointialueen näkemys: Painokerroin kaksi on alimitoitettu tähän jo siitä syystä, että suuremman painokertoimen perusteessa on mainittu ihmisten kiireelliseen pelastamiseen tarvittava pelastustoimen palvelujentarve, joka toteutuu erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa ja josta syystä niiden painokerroin tulee olla enemmän kuin kaksi. Erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin liittyvä sääntely tulee EU-tasolta ja kaikkine suunnittelu- harjoitus- ja turvallisuustiedottamisvelvoitteineen aiheuttaa pelastuslaitoksille merkittävää resurssitarvetta.

2) Painokerroin 1, jos ruudulla sijaitsee kokonaishenkilömäärältään yli 1500 henkilön puolustusvoimien pysyvässä käytössä oleva alue;

Hyvinvointialueen näkemys: Ei kommentoitavaa.

3) Painokerroin 4, jos ruudulla sijaitsee lentoasema, jolle on reitti- tai tilausliikennettä;

Hyvinvointialueen näkemys: Ei kommentoitavaa.

4) Painokerroin 5, jos ruudulla sijaitsee matkailutoimintaa, jossa vuodepaikkoja on vähintään 800.

Pelastustoimen riskikertoimen laskennassa huomioidaan riskiluokkaan III ja IV kuuluvat ruudut, joilla sijaitsee matkailutoimintaa, jossa vuodepaikkoja olisi vähintään 800. Vuodepaikkojen määrä perustuu asiantuntija-arvioon. (Muistio s. 13). Edellä mainittu matkailutoiminta huomioitaisiin pelastustoimen riskikertoimen laskennassa painokertoimella 5. (Muistio s. 14).

On väärin koko valtakunta huomioiden, että noinkin suuri painokerroin asetetaan asiaan, josta ei ole olemassa tieteellistä näyttöä, vaan perustuu arvioon ilman faktoja. Lisäksi painokerroin ei ole suhteessa muihin. Koska esityksen mukaan rahoituksen jakautuminen on alueiden välillä niin kutsuttua nollasummapieliä, minkä vuoksi rahoituksen aluekohtaiseen jakautumiseen kohdistuvat muutokset kasvattaisivat rahoitusta osalla alueista ja vähentäisivät sitä vastaavasti osalla alueista, (Muistio s. 10) ei ole oikein, että hyvinvointialue kärsii taloudellisesti syystä, joka ei perustu tutkittuun ja vahvistettuun tietoon, vaan ainoastaan arvioon.

5) Painokerroin 3, jos ruudulla tai sen läheisyydessä harjoitetaan toimintaa, jossa on kohonnut riski öljy- tai aluskemikaalivahingolle. Ruutuna huomioidaan sellainen kokonaan vesialueella sijaitseva ruutu, jonka välittömässä läheisyydessä on valmiudessa pelastustoimen öljyntorjuntakäyttöön tarkoitettu alus, jonka rungon pituus on vähintään 10 metriä ja jonka lastikapasiteetti on vähintään 3000 kiloa. Näkemyksemme mukaan kertoimessa tulisi käsitellä asiaa ympäristövahinkojen näkökulmasta ja huomioida myös Päijänne-tunnelin kaltaiset riskikohteet, joissa ympäristövahingon tapahtuessa on laajamittaiset vaikutukset kansalaisten terveyteen ja arkeen.

3. Muut mahdolliset huomionne asetuksesta?

Pelastustoimen vahva velvoite väestönsuojeluun ja varautuminen on kokonaan huomioimatta eikä sitä ole rahoituskertoimissa, vaikka valtakunnan tasolla puolustuksen määrärahoja lisätään ja siihen panostetaan vahvasti.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue pyytää edelleen kiinnittämään huomiota siihen, että nykyiseen lainsäädäntöön perustuva siirtymätasaus asettaa hyvinvointialueet eriarvoiseen asemaan suhteessa mahdollisuuden järjestää riittävät sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut. Rahoitusjärjestelmän kokonaiskehittämisen jatkaminen on edelleen välttämätöntä. Tämä nostaa kysymyksen myös siitä, onko hyte-rahoituksen painoarvon lisääminen tässä vaiheessa tarkoituksenmukaista.

Niemi Antti
Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Viljakainen Maarit
Päijät-Hämeen hyvinvointialue - Talousjohtaja Antti Niemi